

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

Спеціальність 054 Соціологія

Освітньо-професійна програма Врегулювання конфліктів та медіація

Курс	4
Семестр	7

Статус вибіркова дисципліна

Форма навчання Денна та заочна

ECTS	5
Годин	150

Семестровий контроль Екзамен

Індивідуальне завдання

Інформація про викладача

ПІБ	Василець Ольга Іванівна старший викладач кафедри соціології
Профіль викладача	http://www.sociology.kpi.ua/faculty-2
e-mail	ovasilec@gmail.com

Розподіл годин та занять

Форма навчання	Аудиторні заняття					
	Лекції		Практичні		Лабораторні	
	заняття	Години	заняття	години	заняття	години
Денна	18	36	18	36	0	0
Заочна	3	6	4	8	0	0

Анотація навчальної дисципліни

Основна мета навчальної дисципліни: «Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення» складається у формуванні у студентів спроможності визначати сепаратистський потенціал у суспільних рухах, прогнозувати можливість виникнення загроз сецесії та іредентизму, досліджувати чинники та механізми їх формування як з точки зору виникнення загроз національній безпеці Української держави, так і її громадянам та їх групам. Конфлікт на Сході України, за оцінками ООН, є одним з самих драматичних в Європі з часів Другої світової війни, відтак, мета його вивчення резюмується у необхідності набуття як загально-теоретичних так і фахових компетенцій випускниками бакалаврату як громадянами, соціологами, фахівцями у галузі медіації та конфліктології задля захисту, збереження та відновлення територіальної цілісності української держави.

Навчальна дисципліна «Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення» належить до циклу вибіркового освітніх компонентів освітньої програми професійної підготовки студентів, а саме з циклу «Вибіркові освітні компоненти з міжфакультетського /факультетського/кафедрального Каталогів» Дисципліна «Конфлікт в Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення», тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Сучасні теорії миру та конфліктів», «Соціологія міжнародних відносин та конфліктів», «Інституційна соціологія конфлікту» враховуючи, що соціальні конфлікти є спільним об'єктом вивчення даних дисциплін.

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

Завдяки засвоєнню змісту дисципліни студенти матимуть можливість аналізувати суперечливу взаємодію міжнародних та внутрішніх обставин у якості чинників виникнення сучасного конфлікту навколо європейського геополітичного вибору України, набудуть здатності до аналізу та синтезу різноманітної інформації щодо причин виникнення конфлікту, його перебігу та перспектив вирішення. Виходячи зі способів теоретичної концептуалізації та практичних здобутків як позитивних результатів, так і не вирішених питань наявних у сучасному конфліктологічному дискурсі та теоріях миробудівництва, викладач надаватиме цілісний огляд багатоманітних типів сучасних конфліктів та характеризує геополітичні, соціально-економічні та ціннісно-культурні контексти їх розгортання. Спираючись на сучасні теорії у соціально-поведінкових науках, культурно-антропологічному, політичному та гуманітарному дискурсах на загал, на новітні соціологічні дослідження, викладач зможе розкрити сенс та конструктивний потенціал, особливості актуальних форм миротворчої діяльності на заняттях з даної дисципліни.

Студенти вмітимуть здійснювати аналіз причин, динаміки та наслідків конфлікту через побудову карти конфлікту на семінарських заняттях. Від студентів очікується вміння застосовувати положення сучасних теорій конфлікту та миру до аналізу конфлікту на Донбасі. Для проміжної атестації з дисципліни передбачається здатність студента здійснювати критичний аналіз умов конфлікту та способів підтримання миру на основі новітніх концепцій, що будуть викладені у курсі. Для провадження подальшої професійної діяльності студенти набувають навичок формування та практичного застосування дослідницьких програм щодо аналітики конкретних видів гібридної війни, вміння вирізнявати та працювати із її різними формами і технологіями впровадження.

Для максимальної екзаменаційної оцінки передбачається критичне володіння студентами положень розглянутих теорій миру та конфліктів, знання взаємозв'язків між політичними, комунікативними (інформаційні війни) та економічними і соціально-культурними алгоритмами виникнення та

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

розгортання сецесіоністських рухів, як і можливості введення їх до конструктивних форматів співпраці.

Перелік тем

Розділ 1. Специфіка Донбасу як регіональної спільноти

Тема 1.1. Історичні особливості формування етнічної структури Донбасу

Тема 1.2. Особливості формування регіональної еліти Донбасу

Тема 1.3. Причини української політичної кризи 2013-2014 рр. та розгортання конфлікту на Донбасі

Тема 1.4. Геополітичні аспекти конфлікту на Донбасі

Тема 1.5. Російська інтервенція на Донбасі: цілі і специфіка

Тема 1.6. Роль і вплив Заходу в урегулюванні конфлікту на Донбасі

Тема 1.7. Дослідження сутності та структури іредентизму, стратегій його учасників

Тема 1.8. Аналіз підходів до сецесіонізму як фактора зміни політичної карти світу. Актуальність сучасних трендів.

Тема 1.9. Глобалізація і її вплив на сепаратизм. Об'єктивні та суб'єктивні виміри у сприйнятті та осягненні цих історичних феноменів та їх взаємодій.

Розділ 2. Взаємодія різних прошарків населення донбаського регіону у економічній, політичній, соціальній та культурно-ідеологічній площинах життєдіяльності протягом останніх 30-ти років

Тема 2.1. Особливості концепту гібридної війни

Тема 2.2. Домінуючі дискурси гібридної війни на Донбасі

Тема 2.3. Технології ведення гібридної війни

Тема 2.4. Інформаційні війни, технології фейків та «вкидів» як тактики деструкції індивідуальної та групової свідомості.

Тема 2.5. Політичний та академічний дискурс щодо перспектив врегулювання конфлікту на Донбасі

Тема 2.6. Неурядові організації, рухи (включаючи радикальні рухи), соціальні і традиційні медіа як інструменти, що використовуються державами для

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

здійснення зовнішнього впливу у невійськовій сфері з метою створення ситуації крихкості.

Тема 2.7. Соціальні проекти об'єднаних міністерств: Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, міністерства ветеранів – технології соціологічних досліджень результативності.

Тема 2.8. Компаративістика світових практик інтеграції ветеранів до мирного життя, можливості та обмеження у аплікації останніх до вітчизняних реалій.

Тема 2.9. Асиметричний федералізм як загроза територіальній цілісності Української держави.

Результати навчання

1

Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються студентам на з

№ з/п	Результати навчання	Контрольні заходи оцінювання	Термін виконання
1	Багатоаспектність, подвійна природа іредентизму і розгляд його специфіки на двох рівнях – внутрішньополітичному і міжнародно-політичному.	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії; експрес-контрольна 1	Тиждень 1-2
2	Аналіз підходів до сецесіонізму як фактора зміни політичної карти світу. Актуальність сучасних трендів	відповіді на семінарських заняттях; участь у	Тиждень 2-17

¹ Learning outcomes.

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

		груповій дискусії	
3	Глобалізація і її вплив на сепаратизм. Об'єктивні та суб'єктивні виміри у сприйнятті та осягненні цих історичних феноменів та їх взаємодій	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 3
4	Взаємодія різних прошарків населення донбаського регіону у економічній, політичній, соціальній та культурно-ідеологічній площинах життєдіяльності протягом останніх 30-ти років	відповіді на семінарських заняттях; презентація	Тиждень 4
5	Специфіка Донбасу як регіональної спільноти. Історичні особливості формування етнічної структури Донбасу	відповіді на семінарських заняттях; експрес контрольна 2	Тиждень 5-17
6	Знання основних проблем, що постають перед державою та громадянським суспільством при вирішенні конфлікту.	відповіді на семінарських заняттях; модульна контрольна 1	Тиждень 6-10, 12
7	Особливості формування регіональної еліти Донбасу. Причини української політичної кризи 2013-2014 рр. та розгортання конфлікту на Донбасі	Імітаційна вправа	Тиждень 10-11

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

8	Російська інтервенція на Донбасі: цілі і специфіка Домінуючі дискурси гібридної війни.	відповіді на семінарських заняттях; експрес контрольна 3; Модульна контрольна робота 2	Тиждень 13-17
9	Роль і вплив Заходу в урегулюванні конфлікту на Донбасі. Геополітичні аспекти.	Домашня контрольна робота	Тиждень 15
10	Вміння застосовувати положення сучасних теорій конфлікту та миру до аналізу конфлікту на Донбасі	відповіді на семінарських заняттях; експрес контрольна 4	Тиждень 16-18

Форми, методи та технології

навчання

Навчальні заняття з дисципліни “ Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення ” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій сучасних теорій соціально-політичних конфліктів та миротворчості, демонструє кейси сучасних конфліктів, може відтворювати матеріал у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять. В процесі лекційних занять відбуваються 4 експрес-контрольні на знання ключових понять навчального курсу.

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

Отримавши базові знання щодо сутності, типологій конфлікту та форм миротворчої діяльності, студенти розроблятимуть карту конфлікту, що передбачає аналіз його соціальних причин. Результати аналізу студенти презентують під час одного з семінарських занять. Передбачається проведення імітаційної вправи, щодо тренування навичок переговорів та ролі “третьої сторони” при врегулюванні конфліктів. Домашня контрольна робота спрямована на відпрацювання навичок наукової роботи студентів, самостійного пошуку літератури, формулювання гіпотез щодо соціально-політичних конфліктів сучасності, того, яким чином це представлено у конфлікті на Донбасі. Тема домашньої контрольної роботи має довільний характер і має на меті показати здатність студента до залучення додаткових інформаційних джерел, що сприяють кращому засвоєнню матеріалів навчальної дисципліни. В процесі занять викладач може проводити презентації матеріалів міжнародних конференцій із дотичних питань та показувати студентам можливості використання таких здобутків у виробленні конкретних програм та модулів щодо прогнозування та врегулювання конфліктів.

Основною формою роботи на семінарському заняття є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно та аргументовано відповідати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез.

Навчальні ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

3. <http://www.nbuuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.

5. <https://nsuworks.nova.edu/pcs/about.html> – Peace and Conflict Studies Journal

Опис рейтингової системи оцінки результатів навчання студентів з кредитного модуля «Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення»

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Виступи на семінарських заняттях	25	5	5	25
2.	Активність роботи на семінарських заняттях	15	3	5	15
3.	Експрес-контрольні на лекціях	20	5	4	20
4.	Домашня контрольна робота (ДКР)	20	20	1	20
5.	Модульна контрольна робота (МКР)	20	10	2	20
6	Заохочувальні бали	10	10	1	10
	Всього				100

Семестрова атестація студентів

Обов'язкова умова допуску до екзамену		Критерій
1	Поточний рейтинг	$RD \geq 60$
2	Домашня контрольна робота (ДКР)	$RD \geq 12$

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою

2

Рейтингові бали, RD	Оцінка за університетською шкалою
$95 \leq RD \leq 100$	Відмінно
$85 \leq RD \leq 94$	Дуже добре
$75 \leq RD \leq 84$	Добре
$65 \leq RD \leq 74$	Задовільно
$60 \leq RD \leq 64$	Достатньо
$RD < 60$	Незадовільно
Невиконання умов допуску	Не допущено

~~Можливість отримання оцінки «автоматом»: ні~~

Умовою допуску до екзамену є зарахування МКР, ДКР, результатів експрес-контрольної перевірки знань, виступів на семінарських заняттях та стартовий рейтинг не менше 26 балів.

На екзамені студенти виконують письмову контрольну роботу. Кожне завдання містить два теоретичних запитання (завдання) і одне практичне. Перелік запитань наведений у Рекомендаціях до засвоєння кредитного модуля. Кожне запитання (завдання) оцінюється у 16 балів за такими критеріями:

– «відмінно», повна відповідь, не менше 90% потрібної інформації (повне, безпомилкове розв'язування завдання) – 16-15 балів;

– «добре», достатньо повна відповідь, не менше 75% потрібної інформації або незначні неточності (повне розв'язування завдання з незначними неточностями) – 14-12 балів;

– «задовільно», неповна відповідь, не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки (завдання виконане з певними недоліками) – 11-10 балів;

² Оцінювання результатів навчання здійснюється за рейтинговою системою оцінювання відповідно до рекомендацій Методичної ради КПІ ім. Ігоря Сікорського, ухвалених протоколом №7 від 29.03.2018 року.

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

– «незадовільно», відповідь не відповідає умовам до «задовільно» – 0 балів.

Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою.

Політика навчальної дисципліни

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у конференції / публікація тез	5 балів	За кожний тиждень затримки із поданням ДКР нараховуються	–2 бали
Участь у 2 турі Всеукраїнської студентської олімпіади	10 балів		
Публікація наукової статті	10 балів		

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Пропущену модульну контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення проміжної атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи. Пропущені експрес-контрольні не відпрацьовуються.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження,

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами³.

На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів. На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного студентам матеріалу.

Критерій		Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації ⁴		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання атестації	Поточний рейтинг ⁵	≥ 20 балів	≥ 40 балів
	–
	+

³ Рейтингові системи оцінювання результатів навчання: Рекомендації до розроблення і застосування. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 20 с.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Матриця відповідності результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

ПВ9 Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення			
Програмні результати навчання		Методи навчання	Форми оцінювання
ЗК 4	Здатність до соціальної взаємодії, співробітництва й розв'язання конфліктів	Проблемний, імітаційний, ділова гра, метод кейсів	Практична перевірка, МКР, ДКР
ЗК 5	Здатність вчитися, здобувати нові знання, уміння, у тому числі в галузі, відмінної від професійної	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, екзамен
ЗК 6	Здатність застосовувати професійні знання й уміння на практиці	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, експрес-контрольні, екзамен
ЗН7	Знання сучасних дискусій та рефлексій щодо	Метод кейсів, проблемний,	Практична перевірка, експрес-контрольні роботи

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

	досліджень соціального, політичного, культурного, економічного, наукового життя	частково-пошуковий, дослідницький	
ЗН8	Знання особливостей комунікації з зовнішнім середовищем та всередині соціальної групи; принципів та механізмів налагодження ефективної комунікації.	Проблемний, імітаційний, ділова гра	Практична перевірка, МКР
УМ1	Уміння творчо використовувати сучасні фундаментальні теорії у галузі соціально-поведінкових наук	Проблемний, імітаційний, ділова гра	ДКР, практична перевірка, екзамен
УМ6	Уміння використовувати сучасні методи збору і обробки емпіричної соціологічної інформації	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	МКР, практична перевірка
УМ7	Уміння володіти методиками представлення і захисту своїх дослідницьких результатів	Дослідницький, метод кейсів	ДКР, презентація
УМ8	Уміння аналізувати соціальні процеси, вивчати громадську	Пояснювально-ілюстративний, проблемний,	Практична перевірка, МКР, екзамен

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

	думку, критично оцінювати інформацію	частково-пошуковий	
УМ1 0	Уміння використовувати принципи та механізми налагодження ефективної комунікації, попереджувати та конструктивно вирішувати соціальні конфлікти на основі сучасних інформаційних та освітніх технологій	Метод кейсів, імітаційні методи	Практична перевірка, експрес-контрольні роботи
ФК 14	Здатність моделювати та прогнозувати розвиток соціальних конфліктів	Імітаційні вправи, проблемно-пошуковий методи	Практична перевірка, експрес-контрольні
ФК 15	Здатність виявляти та діагностувати соціальні конфлікти	Частково-дослідницький, пошуковий	Практична перевірка, експрес-контрольні
ФК 16	Здатність розробляти комплексну програму профілактики та попередження конфліктів у суспільстві	Проблемно-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, екзамен
ФК 17	Здатність управляти та координувати соціальними процесами, що можуть призводити до соціальних конфліктів різних масштабів	Частково-дослідницький, пошуковий	Практична перевірка, ДКР

Конфлікт на Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення

ФК 18	Здатність налагоджувати та підтримувати комунікацію між різними сторонами конфлікту	Метод кейсів, імітаційний, ділові ігри, вправи	Практична перевірка, ДКР
ФК 19	Здатність вести інформаційно-просвітницьку діяльність на територіях, що перебувають (або тривалий час перебували) в зоні бойових дій	Частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, екзамен
ФК 20	Здатність здійснювати миротворчу діяльність відповідно до норм міжнародного та вітчизняного права та загальнолюдських етичних міркувань	Проблемно-пошуковий, метод кейсів	Практична перевірка, МКР, ДКР